

C-329/23. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2023. május 25.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Verwaltungsgerichtshof (Ausztria)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2023. május 9.

Felülvizsgálatot kérelmező fél:

Sozialversicherungsanstalt der Selbständigen

Másik fél az eljárásban:

Dr. W M

Az alapeljárás tárgya

Szociális biztonsági jogszabályok – Önálló vállalkozói tevékenység végzése egy tagállamban, egy EGT-államban és egy harmadik államban – Koordinációs szabályok - Joghatóság

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az uniós jog értelmezése, EUMSZ 267. cikk

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Alkalmazandó-e a 987/2009/EK rendelettel összefüggésben értelmezett 883/2004/EK rendeletben előírt, a szociális biztonság területén alkalmazandó jogszabályok meghatározására vonatkozó uniós jogi szabályokat egy olyan tényállásra, amelyben egy uniós polgár egyszerre folytat keresőtevékenységet egy uniós tagállamban, egy EGT-EFTA-államban (Liechtenstein) és Svájcban?

Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén:

2. Úgy kell-e ilyen esetben alkalmazni a 987/2009/EK rendelettel összefüggésben értelmezett 883/2004/EK rendeletet, hogy a szociális biztonsági jogszabályok alkalmazhatóságát egyrészt az uniós tagállam és az EGT-EFTA-állam közötti viszonylatban, másrészt az uniós tagállam és Svájc közötti viszonylatban külön-külön kell vizsgálni, és ennek megfelelően az alkalmazandó jogszabályokról külön-külön kell igazolást kiállítani?

3. A 883/2004/EK rendelet 87. cikkének (8) bekezdése értelmében az „adott helyzet” megváltozásának minősül-e, ha a keresőtevékenységet az említett rendelet hatálya alá tartozó valamely további államban kezdik meg, még akkor is, ha ez nem eredményezi az alkalmazandó jogszabályok változását sem a 883/2004/EK rendelet, sem az 1408/71/EGK rendelet alapján, és a tevékenység olyan marginális jellegű, hogy az összjövedelemnek csak mintegy 3%-át teszi ki?

Szerepet játszik-e e tekintetben, hogy a második kérdés értelmében a kétoldalú kapcsolatokban a koordinációt egyrészt az eddig érintett államok között, másrészt pedig az egyik eddig érintett államok egyike és a „további” állam között kell-e megvalósítani?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

A szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet

A szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló 883/2004/EK rendelet végrehajtására vonatkozó eljárás megállapításáról szóló, 2009. szeptember 16-i 987/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet

A szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 1 Az eljárásban részt vevő fél osztrák és liechtensteini állampolgársággal rendelkezik, lakóhelye Ausztriában van, és az eljárás tárgyát képező időszakban (2017. január 1. és 2018. március 31. között) egyéni vállalkozó orvosként dolgozott Ausztriában, Liechtensteinben és Svájcban. Jövedelmének mintegy 19%-át Ausztriában, 78%-át Liechtensteinben és 3%-át Svájcban szerezte. 2017. január 1-jén kezdett el Svájcban dolgozni. Korábban az 1408/71/EGK rendelet 14a. cikkének (2) bekezdése alapján egyértelműen az osztrák társadalombiztosítási jogszabályok hatálya alá tartozott, mivel Ausztriában volt a lakóhelye.

- 2 Az eljárásban részt vevő fél 2020. április 14-én a felülvizsgálatot kérelmező félhez, a Sozialversicherungsanstalthoz (társadalombiztosítási intézet, Ausztria) fordult az 1408/71/EGK rendelet szerinti E 101 nyomtatvány a 2017. január 1. és 2018. március 31. közötti időszakra vonatkozó kiállítása iránt, amely igazolja, hogy a kérelmezőre az osztrák társadalombiztosítási jog alkalmazandó.
- 3 A Sozialversicherungsanstalt (társadalombiztosítási intézet) a kérelmet a 987/2009/EK rendelettel összefüggésben értelmezett 883/2004/EK rendelet szerinti A1 nyomtatvány kiállítása iránti kérelemként értelmezte, és az október 21-i végzésben azzal az indokolással utasította el, hogy bár Liechtenstein viszonylatában az EGT-megállapodás alapján a 987/2009/EK rendelettel összefüggésben értelmezett 883/2004/EK rendelet (illetve a 883/2004/EK rendeletnek a 87. cikkben foglalt átmeneti rendelkezése szerint az 1408/71/EGK rendelet), és Svájc viszonylatában a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás alapján ugyancsak a 987/2009/EK rendelettel összefüggésben értelmezett 883/2004/EK rendelet alkalmazandó, de egy átfogó európai koordinációhoz hiányzik egy keretmegállapodás, amely együttesen vonatkozna az uniós tagállomokra, az EGT-EFTA-országokra és Svájcra. Az eljárásban részt vevő félnek az érintett időszakban végzett tevékenységére ezért Ausztria, Liechtenstein és Svájc jogszabályait külön-külön kell alkalmazni.
- 4 Az eljárásban részt vevő fél fellebbezést nyújtott be a végzés ellen, amely fellebbezésnek a Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság, Ausztria) a 2022. január 28-i határozatában helyt adott. Kimondta, hogy az eljárásban részt vevő félnek az eljárás tárgyát képező időszakban mind a Liechtensteinben, mind a Svájcban végzett munkájára vonatkozóan ki kell állítani az E 101 vagy A1 nyomtatványt, amely szerint a tevékenységekre az osztrák társadalombiztosítási jogszabályok alkalmazandók.
- 5 A Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság) szerint az eljárásban részt vevő másik fél eredetileg egyértelműen az osztrák társadalombiztosítási jogszabályok hatálya alá tartozott, azonban a svájci tevékenységének megkezdése miatt vitatott, hogy az 1408/71/EGK rendelet addig irányadó rendelkezései továbbra is alkalmazandók-e. Külön keretmegállapodásra azonban nincs szükség. Az „Ausztriában és Liechtensteinben végzett keresőtevékenység” tényállását az EGT-megállapodás alapján kellett értékelni, az „Ausztriában és Svájcban végzett keresőtevékenység” tényállására pedig a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás vonatkozik.
- 6 Jelen esetben az EGT-megállapodás értelmében a 883/2004/EK rendelet rendelkezéseit kell alkalmazni, és az eljárásban részt vevő másik fél a rendelet átmeneti rendelkezései alapján az Ausztriában és Liechtensteinben párhuzamosan végzett keresőtevékenysége tekintetében eddig az 1408/71/EGK rendelet rendelkezéseinek a hatálya alá tartozott. A svájci tevékenység megkezdése nem tartozik az EGT-megállapodás hatálya alá, és nem eredményei az adott helyzetnek a 883/2004/EK rendelet 87. cikkének (8) bekezdése értelmében vett megváltozását. Az Ausztriában és Liechtensteinben párhuzamosan végzett

keresőtevékenység tekintetében ezért az eljárásban részt vevő fél részére – a korábbiakhoz hasonlóan – ki kell állítani az E 101 igazolást, amely szerint e személy Ausztriában társadalombiztosítási kötelezettség alá tartozik.

- 7 Az Ausztria és Svájc közötti viszonylatban a párhuzamosan végzett keresőtevékenységeket a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás alapján a 883/2004/EK rendelet 13. cikke szerint kell értékelni. Mivel a tevékenység lényeges része Ausztriában (a lakóhely szerinti tagállamban) folyt, a Svájcban folytatott tevékenység is az osztrák társadalombiztosítási jogszabályok hatálya alá tartozik.
- 8 A Sozialversicherungsanstalt (társadalombiztosítási intézet) felülvizsgálati kérelmet nyújtott be ezen ítélet ellen a Verwaltungsgerichtshofhoz (legfelsőbb közigazgatási bíróság). Azzal érvelt, hogy felmerül a kérdés, hogy a jelen esetben hogyan lehet összhangba hozni a 883/2004/EK rendeletet, a 987/2009/EK rendeletet és az 1408/71/EGK rendeletet. A Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság) értékelése téves, mivel az uniós jog rendelkezései nem alkalmazhatók a három érintett állam viszonylatában. Az eljárásban részt vevő félnek az érintett időszakban végzett tevékenységére inkább külön-külön kell alkalmazni Ausztria, Liechtenstein és Svájc jogszabályait.
- 9 Az eljárásban részt vevő fél e tekintetben azzal érvelt, hogy a Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság) határozata végeredményben helyes, de a tényállást nem kell az Ausztria-Liechtenstein és az Ausztria-Svájc viszonylatra felosztani. Az a kérdés, hogy a szociális biztonságra vonatkozó osztrák vagy liechtensteini jogszabályok alkalmazandók-e, csak az osztrák Sozialversicherungsanstalt (társadalombiztosítási intézet) és a liechtensteini hatóságok közötti viszonylatban releváns. Nincs szükség keretmegállapodásra, és az sem nyilvánvaló, hogy a 883/2004/EK rendelet miért ne lenne alkalmazható ilyen megállapodás nélkül is. Az EGT-megállapodás és annak mellékletei, és így a 883/2004/EK rendelet kérdéséről van szó, ami az 1408/71/EGK rendelet alkalmazhatóságához vezet.
- 10 Azzal érvelt továbbá, hogy nem klasszikus, harmadik országot érintő tényállásról van szó, mivel a két említett rendelet Liechtenstein és Svájc viszonylatában is érvényes (ott a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás alapján). Paradox lenne, ha a Svájc és Liechtenstein közötti kétoldalú kapcsolat aláásná az Ausztriában kötelezően alkalmazandó uniós jogot. A 883/2004/EK rendelet alkalmazása nem függ egy keretmegállapodás meglététől sem. Mivel a Svájcban végzett (a jövedelem 3%-át adó) tevékenység nem változtatta meg az adott helyzetet, a kérdéses időszakban továbbra is fennáll az ausztriai társadalombiztosítási kötelezettség.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 11 Az Unió tagállamai számára a több államban keresőtevékenységet folytató polgárra alkalmazandó szociális biztonsági jogszabályok kérdését a 987/2009/EK

rendelettel összefüggésben értelmezett 883/2004/EK rendelet szabályozza. Ezeket az uniós jog szerinti koordinációs szabályokat megállapodásokon keresztül – például az EGT-megállapodás vagy az EU és Svájc között létrejött, a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás révén – más államokkal szemben is alkalmazandónak nyilvánították. E két megállapodás egyike sem tartalmaz harmadik országbeli állampolgároknak a koordinációba való bevonására vonatkozó jogalapot, és nincs sem olyan másik szabályozás, amely a másik megállapodás viszonylatában érintené a koordinációt, sem az EGT-államokra és Svájcra egyaránt kiterjedő átfogó megállapodás.

Az első és második kérdésről

- 12 Ilyen átfogó megállapodás hiányában a Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság) szerint az EGT-megállapodást és a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodást külön kell vizsgálni, továbbá az alkalmazandó szociális biztonsági rendelkezésekről két külön igazolást kell kiállítani, nevezetesen egyrészt az Ausztria és Liechtenstein közötti, másrészt az Ausztria és Svájc közötti viszonylatra vonatkozóan.
- 13 Az eljárásban részt vevő fél szerint az Ausztria és Liechtenstein közötti viszonylatot ugyancsak külön kell értékelni, míg az Ausztria és Svájc közötti viszonylatról ebben az esetben nem kell döntést hozni.
- 14 A Sozialversicherungsanstalt (társadalombiztosítási intézet) szerint a 987/2009/EK rendelettel összefüggésben értelmezett 883/2004/EK rendelet szerinti koordinációt ebben az esetben egyáltalán nem kell alkalmazni.
- 15 A Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság) megközelítése nem tűnik összeegyeztethetőnek a koordinációs jog azon céljával, hogy egy adott időszakban minden egyes személy számára egyetlen jogrendszert alkalmazását határozza meg. Az egységesség elve azt is jelenti, hogy a koordinációs jog alapján alkalmazandó jogszabályok meghatározása nem tevékenységre, hanem személyre vonatkoztatott módon történik. Két különböző E 101 vagy A1 igazolás kiállítása ugyanannak a személynek és ugyanarra az időszakra tehát eleve szóba sem jöhet.
- 16 Ebben az esetben a Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság) két külön megfontolása csak véletlenül vezetett mindkét esetben az osztrák jog alkalmazhatóságához. A tényállás kismértékű változása esetén a csak a kétoldalú kapcsolatok külön vizsgálata a különböző államok jogának egyidejű alkalmazhatóságához vezethet. Az eljárásban részt vevő másik fél megközelítése végső soron szintén ehhez az eredményhez vezetne. Amint ugyanis vita merülne fel a Svájc viszonylatában alkalmazandó szabályokkal kapcsolatban, olyan döntést kellene hozni, amely ütközhetne a Liechtenstein viszonylatában alkalmazandó jogi rendelkezések meghatározásával.
- 17 Ez az eredmény csak akkor kerülhető el, ha az EGT-megállapodás és a Svájccal kötött, a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás alapján az uniós jog

koordinációs jogának alkalmazhatóságából azt a következtetést vonnánk le, hogy a jelen esethez hasonló háromoldalú esetben a koordinációnak valamennyi állam között együttesen kell megtörténnie, nem pedig külön-külön, az adott kétoldalú tényállásra tekintettel. Átfogó megállapodás hiányában azonban úgy tűnik, hogy erre nincs jogalap.

- 18 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a fenti okok miatt az uniós koordinációs szabályok sem közvetlenül, sem közvetve nem alkalmazhatók a jelen ügyben. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a Svájccal kötött megállapodás kiüresítené a koordinációs jog alkalmazhatóságát Ausztria és Liechtenstein viszonylatában, mivel a megállapodás nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely ellentétes lenne a 883/2004/EK rendelet alkalmazhatóságával. E szabályok alkalmazhatatlanság inkább abból következik, hogy sem a rendelet, sem a megállapodás nem szabályoz háromoldalú tényállást, és a rendelet kétoldalú tényállásokra történő alkalmazása mellett a külön vizsgálata ellentmond az egységesség elvének.
- 19 Mivel a kérdést előterjesztő bíróság értelmezése nem annyira nyilvánvaló, hogy ne engedne teret az észszerű kétségeknek, az első két kérdést előzetes döntéshozatal céljából a Bíróság elé kellett terjeszteni.

A harmadik kérdésről

- 20 Amennyiben a jelen esetben alkalmazandó a 883/2004/EK rendelet, felmerül a kérdés, hogy miként kell értelmezni a 87. cikk (8) bekezdésében foglalt átmeneti rendelkezést.
- 21 A Svájcban végzett keresőtevékenység megkezdéséig az eljárásban részt vevő fél az ausztriai lakóhelye miatt az 1408/71/EGK rendelet 14a. cikkének (2) bekezdése alapján egyértelműen az osztrák szociális biztonsági jogszabályok hatálya alá tartozott. A 883/2004/EK rendelet nem tartalmaz hasonló rendelkezést. A 13. cikk (2) bekezdése alapján a több tagállamban végzett önálló vállalkozói tevékenység esetén a lakóhely szerinti tagállam jogszabályai csak akkor alkalmazandók, ha ott kerül sor a tevékenység jelentős részének a végzésére; ellenkező esetben annak a tagállamnak a jogszabályai alkalmazandók, ahol az érdekeltség központja található. Jelen esetben ez a szabály valójában a liechtensteini szociális biztonsági jog alkalmazhatóságát eredményezné, de a 883/2004/EK rendelet 87. cikkének (8) bekezdésében foglalt átmeneti rendelkezés miatt egyelőre az osztrák jogot kell alkalmazni. Egy további, az összjövedelem 3%-át eredményező önálló vállalkozói tevékenység megkezdése egy másik, a koordinációs jog hatálya alá tartozó államban nem vezethetett volna az 1408/71/EGK rendelet alkalmazási körébe tartozó eltérő joghatósághoz, mivel annak 14a. cikke (2) bekezdése szerint csak a lakóhely szerinti állam a releváns, amennyiben a tevékenység egy részét ott végzik. A 883/2004/EK rendelet alkalmazási körében egy ilyen csekély mértékű keresőtevékenység sem változtathatja meg a lakóhely szerinti tagállam jogszabályainak alkalmazhatóságát, ahol a tevékenység jelentős része folyik.

- 22 Ennek fényében a 883/2004/EK rendelet 87. cikkének (8) bekezdése értelmében nem kerülhetne megállapításra az „adott helyzet” megváltozása, ha a már végzett önálló vállalkozói tevékenység kiegészül egy másik, a koordinációs jog hatálya alá tartozó (nem a lakóhely szerinti) államban végzett, csupán csekély mértékű önálló vállalkozói tevékenységgel, mivel ez irreleváns mind a 883/2004/EK rendelet, mind az 1408/71/EGK rendelet értelmében az alkalmazandó jogszabályok meghatározása szempontjából.
- 23 Az a nézet is képviselhető azonban, hogy a koordinációs jog hatálya alá tartozó további államban történő további keresőtevékenység mindenképpen az adott helyzet megváltozását jelenti, mivel egy újabb államot kell bevonni a koordinációba, még akkor is, ha ez nem vezetne a joghatóság megváltozásához. E nézet képviselője mellett felmerül azonban a kérdés, hogy még egy olyan csekély jelentőségű tevékenység is – mint a jelen esetben – az adott helyzet megváltozásával jár-e.
- 24 Ha azonban a szociális biztonsági jogszabályok alkalmazhatóságát két EGT-állam közötti viszonylatban a Svájcra vonatkozó tényállástól elkülönítve kell értékelni, akkor a Svájcban folytatott keresőtevékenység megkezdése eleve nem játszhat szerepet az EGT-államok közötti viszonylat értékelésében. Ezért a kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint – amely e tekintetben egybeesik a Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság) álláspontjával – a 883/2004/EK rendelet 87. cikkének (8) bekezdése értelmében sem okozhatott változást az adott helyzetben.
- 25 Erre a kérdésre, beleértve a kiegészítő kérdést is, a válasz szintén nem tűnik kellően egyértelműnek, ezért kellett azt a Bíróság elé terjeszteni előzetes döntéshozatal céljából.